

Akcizų naudą kontrabandininkai gaudo

Oficiali statistika rodo, kad alkoholio pardavimas per šiuos metus šalyje gerokai sumažėjo. Kai kurie Seimo nariai greičiausiai trina rankomis - pagaliau pavyko išblavinti tautą. Deja, tikrovė visai kitokia. Apie tai, kas nepatenka į šią statistiką, kalba medikai, teisėsaugininkai ir mokslininkai. Alkoholio vartojimas nesumažėjo, o padidinti akcizai sudarė galimybę klestėti nelegaliai prekybai alkoholiu.

Romas TARVYDAS

Seimo blaivininkų pergalė?

Daugiau negu trečdaliu sumažėjęs legalus alkoholio pardavimas neva skelbia apie tikrą blaivybės pergalę. Visuotinės blaivybės idėjai neabejingi kai kurie Seimo nariai ir kiti visuomenės veikėjai toliau pasiruošę tęsti "šventąjį" karą prieš nacionalinį alkoholizmą. O gal jiems labiau rūpi įstatymais sudoroti mokesčius valstybei mokančius ir legaliai veiklą vykdančius alkoholio pardavėjus?

Iš degalinių visiškai išguitas alkoholis, draudimas stipriųjų alkoholio

gėrimų įsigyti jaunesniems negu 21 metų asmenims bei prekyba alkoholiu tik specializuotose parduotuvėse - naujas kovos su alkoholizmu vizijas regė Seimo Sveikatos komiteto pirmininkas Antanas Matulas. "Jeigu Seimas priimtų tokias pataisas, galėtume teigti, kad Lietuva pagal alkoholio prieinamumą pasiekė Europos Sąjungos (ES) šalių vidurkį", - yra sakęs parlamentaras.

Tiesa, A. Matulas jau gali didžiulius - alkoholiu taikomų akcizų daugelis kitų ES šalių Lietuvai gali tik pavydėti. Vos per dvejus metus 35 proc. išaugę akcizai alkoholiniams gėrimams tapo kone rekordiniai visoje ES. Tuo metu šalies alkoholio pramonė ir prekybininkai skaičiuoja nuostolius, o valstybės biudžetas - negautas pajamas. Panašu, kad vieninteliai laimėtojai šioje situacijoje yra suklestėję kontrabandininkai ir nelegalūs prekyviai.

Išaugo nelegali prekyba

Šiuo metu Lietuvoje taikomas alkoholio akcizo tarifas net 132,5 proc. viršija ES reglamentą. Atrodytų, kad

itin dideli akcizai turėtų priversti nemažą dalį vartotojų keisti savo įpročius. Iš pirmo žvilgsnio taip ir yra.

Alkoholinių gėrimų pardavimas Lietuvoje nuo 2007 metų iš tiesų mažėja. Per 2007-ųjų pirmuosius dešimt mėnesių šalyje buvo parduota 151 tūkst. hektolitru etilo alkoholio, o per tą patį 2008-ųjų laikotarpį jo parduoti



Jeigu alkoholio akcizai nebus sušvelninti, alkoholio pramonė kitamet gali atsiverti prieš išlikimo ribos

Laurynas VILIMAS

Alkoholiniams gėrimams prekiaujančių įmonių asociacijos prezidentas

mas sumažėjo 12 proc., o šimet - net 38 proc., iki 94 tūkst. hektolitru. Tačiau ar iš tiesų alkoholio akcizai ir įvairūs ribojimai skatina mažiau vartoti alkoholinių gėrimų?

A. Matulas taip pat linkęs pripažinti, kad tai ne vienintelė priežastis,

dėl kurios mažėja alkoholinių gėrimų pardavimas. Pasak jo, persikirstyti savo prioritetus ir atsisakyti brangiau kainuojančių prekių šalies gyventojus verčia sunkmetis. Vis dėlto parlamentaras pamišta dar vieną ekonominės krizės dėsnį, kuris teigia, kad per krizę taupantys žmonės dažnai pasirenka pigesnes alternaty-

vio gamintojai buvo priversti darbuotojų skaičių sumažinti 25 proc., kai kurie jų dirbo 4 darbo dienas per savaitę režimu.

"Valdžios poziciją legalios alkoholio pramonės atžvilgiu pavadintčiau nepagrįsta jokiais ekonominiais argumentais ir net absurdiška. 2007 m. stipraus alkoholio pramonė sumokėjo į valstybės biudžetą 1 mlrd. litų mokesčių, iš jų vien akcizo 700 mln. litų. O šiuo metu 3 iš 4 gamintojų dirba nuostolingai, drastiškai krinta pardavimas, valstybės biudžetas praranda pajamas. Kokiais argumentais tai paaiškinama?" - dėsto L. Vilimas.

Siūlo mažinti akcizus

Atrodo, kad šiuos ekonominius dėsnius supranta dalis Seimo narių. Neigiamus kelis kartus didinto akcizo padarinius šalies ūkiui ir biudžetui įvertinęs Seimo Ekonomikos komitetas pritaria siūlymui akcizą stipriam alkoholiui sumažinti 28 proc. ir grąžinti jį į 2007 metų lygį. Išvalgesni Seimo nariai jau suprato, kad Lietuvos negeriama mažiau, kaip galima susidaryti įspūdį iš smukusio alkoholio pardavimo, tiesiog brangiam alkoholiui parduotuvių lentynose ieškoma kontrabandinėjų alternatyvų.

"Logiškai peršasi išvada, kad pa-brangusio legalaus alkoholio rinką pamažu užima įvairūs falsifikatai, pilstukas ar nelegaliai įvežti gėrimai. O valstybė dėl to netenka daugybės milijonų mokesčių. Todėl, aišku, kad etilo alkoholio akcizą reikia mažinti daugiau nei 15 proc. Tuo pat metu nesuvokiama noras didinti akcizą vienai iš didžiausių - alaus pramonei", - sakė Seimo Ekonomikos komiteto pirmininkas Dainius Budrys.

Seimo nario teigimu, sumažinus akcizą stiprius alkoholis atpigėtų ir tapo konkurencingas. Žmonės taip pat mieliau rinktųsi patikimą produktą nei pora litų pigesnį, tačiau neaiškios kilmės falsifikatą. Taip būtų užkertamas kelias nelegaliai rinkai ir surenkama daugiau mokesčių į deficitinį valstybės biudžetą.

► Info

Nuo 2008-ųjų pradžios akcizai buvo padidinti 20 proc. Nuo 2009-ųjų sausio akcizus už gyno etilo alkoholio hektolitru padidėjo nuo 3840 iki 4416 litų, dėl to stiprieji gėrimai pabrango dar 15 proc. Šiuo metu pirkdami 19 litų kainuojantį 0,5 litro degtinės butelį 13 litų atiduodame kaip mokesčius, iš jų 8 litus - akcizo mokesčius. Remiantis Policijos departamento duomenimis, šiais metais stebimas didelis namų gamybos alkoholinių gėrimų gaminimo atvejų didėjimas, o jų ištyrimas sumažėjo. Per 2009 metų devynis mėnesius užregistruoti 582 neteisėtų namų gamybos stipriųjų alkoholinių gėrimų ir aparatų gaminimo, laikymo ar gabenimo atvejai, arba 73,2 proc. daugiau nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį.

Akcizų nesurinkimas siekia rekordus

Tai, kad dabartiniai alkoholio akcizai neatitinka ekonominės logikos, liudija ir akcizo mokesčio surinkimas. Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, per pirmus dešimt šių metų mėnesių akcizo mokesčio už etilo alkoholių buvo sumokėta beveik 131 mln. litų mažiau negu per tą patį praėjusių metų laikotarpį. Nuo Finansų ministerijos patvirtinto akcizų surinkimo plano jau atsilieka 22,4 proc.

Nieko nuostabaus. Žinomas šalies ekonomistas Gitanas Nausėda, kalbėdamas apie valstybės mokesčių politiką, teigė, kad keliant mokesčius visada reikėtų neužmiršti Laferto dėsnio: daugiau pajamų užtikrina tik iki tam tikros ribos didinami mokesčiai, o kai ta riba peržengiama, jie smarkiai krinta, mat viršų ima šešėlinė rinka. Drastiškas pajamų iš alkoholio akcizų kritimas rodo, kad šioje srityje ribos seniai yra peržengtos.

Dėl didelių akcizų kenčia visa legali alkoholio pramonė. Pasak Alkoholiniams gėrimams prekiaujančių įmonių asociacijos prezidento Lauryno Vilimo, jeigu alkoholio akcizai nebus sušvelninti, nesurenkamų pajamų iš akcizo mokesčio skirtumas tik didės, o alkoholio pramonė kitamet gali atsiverti prieš išlikimo ribos. Dėl smukusio pardavimo šimet šalies alkoholio